

Havs- och vattenmyndigheten
Gullbergs Strandgata 15
411 04 Göteborg

Sportfiskarnas yttrande gällande remiss om förslag till åtgärdsprogram för havsmiljön, diarienummer 2807-20

Bakgrund

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har tagit fram ett förslag på uppdaterat åtgärdsprogram för havsmiljön. I det uppdaterade åtgärdsprogrammet ingår förslag på ytterligare 15 åtgärder, förslag på modifieringar av åtgärder som beslutades 2015 och åtgärder som beslutades 2015 som behöver fortsätta. Uppdateringen genomförs enligt havsmiljöförordningen, som är det svenska genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv. Åtgärdsprogrammet för havsmiljön anger vilka åtgärder som behövs för att de av Sverige föreskrivna miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön ska kunna följas, och för att god miljöstatus ska uppnås på sikt.

Inledning

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) är en demokratiskt uppbyggd ideell organisation och det organiserade sportfiskets företrädare i Sverige. Vår vision är ett hållbart fiske i friska vatten – för alla. Förbundet har idag över 60 anställda och organiserar över 66 000 medlemmar. Sportfiske är en av Sveriges viktigaste fritidsaktiviteter med långt över en miljon utövare som varje år lägger mer än fem miljarder kronor på sitt fiske.

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (Sportfiskarna) önskar lämna följande synpunkter med anledning av förslaget om åtgärdsprogram för havsmiljön:

Sportfiskarna konstaterar att det inom flera områden i det mycket omfattande förslaget på åtgärdsprogram finns goda ambitioner för att förbättra den dåliga statusen för havsmiljön. Sportfiskarna fokuserar i detta yttrande på fiskbestånden, som i olika omfattning och av olika anledningar har det bekymmersamt långsamt med i princip hela svenska kusten.

Tyvärr ser vi fortsatt en mycket stor risk för att goda förslag stannar som text på ett papper, att insatser kommer fortsätta att utredas och att nödvändiga åtgärder inte kommer att genomföras. Utredningar och pilotprojekt genomsyrar de remitterade underlagen. Så har svensk fiskeriförvaltning sett ut i flera decennier, trots att fiskbestånden fortsatt att minska. Fortsatt inhämtning av kunskap får aldrig stå i vägen för försiktighetsprincipen och adaptiva förvaltningsbeslut, som fortsatt riskerar att vara fallet.

Indikatorerna för miljö kvalitetsnormer (fiskeridödlighet, lekbiomassa, fiskbeståndens storleksstruktur) har varit tydliga under många år. Många fiskbestånd är idag på historiskt låga nivåer och det saknas helt tecken på en bestående återhämtning. Kommersiellt fiske

Sportfiskarna
Svartviksslingan 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se

baseras i stort sett på skaldjursfiske eller strömning/skarpsill. Om Havs- och vattenmyndigheten fortsatt inte tar några obekväma beslut, inte växlar upp kraftfulla insatser genom detta åtgärdsprogram för havsmiljön eller endast pekar mot svårigheterna med EU:s gemensamma fiskeripolitik har vi snart inga fiskbestånd alls kvar att förvalta.

Nya åtgärder i åtgärdsprogrammet

Sportfiskarna vill betona att det är positivt med de nya åtgärder som föreslås i åtgärdsprogrammets tema "*Fiskar och skaldjur som påverkas av fiske*". Om dessa genomdrivs fullt ut kommer vi att se en efterlängtd återhämtning av fiskbestånden. Med det sagt har vi några synpunkter på de enskilda förslagen:

- *ÅPH 48 (främja en storleksfördelning hos det kustnära fisksamhället som möjliggör att viktiga funktioner i näringsväven upprätthålls)*

Mycket bra, då denna parameter är det kanske viktigaste kännetecknet för ett välmående fiskbestånd. Det första varningstecknet på överfiske är ofta avsaknad av större fisk. Sportfiskarna känner dock inte till något tillfälle då beslut fattats med hänsyn till denna parameter, trots att den varit en indikator till miljö kvalitetsnorm i havsmiljöförordningen under många år. Detta varningstecken syns idag tydligt sedan flera år hos exempelvis strömningen i Bottenhavet, helt utan aktiva förvaltningsåtgärder.

Det framgår i det tillhörande faktabladet att ett långvarigt överfiske i kombination med införandet av landningsskyldigheten med tillhörande förändrat exploateringsmönster är huvudledningarna till dagens kritiska situation avseende den nära på obefintliga andelen stor fisk i Västerhavet. Det saknas dock förklaring i det remitterade underlaget till hur detta och många andra åtgärder som rör ett för högt fisketryck för många fiskarter ska implementeras. Sportfiskarnas stora oro för att fortsatta utredningar och inhämtningar av kunskapsunderlag hämmar aktiva förvaltningsbeslut kvarstår.

- *ÅPH 49 (minska arealen trålsvept yta och öka användningen av selektiva och skonsamma redskap samt genomföra en sammanställning av trålningens inverkan på kustnära fiskbestånd)*

Också detta en åtgärd med goda intentioner, men där Sportfiskarna har en oro för att åtgärder fortsatt bara utreds. Längs stora delar av svenska kusten finns så kallade inflyttningsområden, väl tilltagna zoner innanför trålgränsen där den mest bottenpåverkande metoden i Sverige – bottentrålning – fortfarande tillåts. Man kan notera att det snarare är regel än undantag med inflyttningszonerna längs större delen av svenska kusten och i Västerhavet får det till följd att bottentrålning efter havskräfta får fortgå innanför trålgränsen. Utflyttningen av trålgränsen i Västerhavet

2004, som gjordes för att skydda bottenarna från fysisk påverkan och minska fisketrycket på hotade kustfiskbestånd och uppväxande fisk, fick därmed mindre effekt än vad den borde. Enligt en SLU-utvärdering innebar förvisso utflyttningen av trålgränsen från då minimala en till två sjömil från baslinjen stora vinster för ekosystemen, men inflyttningszonerna som fortsatt ligger kvar visar tydligt på den uppenbara felprioritering som Sverige gjort när fiskeflottans tillgång till kustnära bottenar prioriterats före ett långsiktigt skydd av våra kustekosystem. Sportfiskarna efterlyser omedelbara åtgärder för att inflyttningsområdena tas bort, samt att man istället inför "utflyttningsområden" i havsområden där ett förstärkt skydd är väsentligt.

Avseende selektiva och skonsamma redskap vill vi också påminna HaV om att artselektivt fiske och skonsamt fiske ofta nämns ihop, men det är helt skilda saker när det handlar om exempelvis kräfttrålning i kustzonen. Krav på rist föreligger för fisket i inflyttningsområdena och fisket kan då ses som artselektivt, men att grävande kräfttrålar skulle vara skonsamma är helt felaktigt. Bottenarna och kustekosystemen tar mycket stor skada av sådan bottentrålning, oavsett hur stor andel bifångst det handlar om. Vi vill att myndigheten skiljer på dessa två begrepp.

Att incitamentsstrukturen mer eller mindre saknas för användandet av selektiva redskap med nuvarande förvaltningssystem och bristfällig myndighetskontroll är fastställt. Förslaget på en "sammanställning av trålningens inverkan på kustnära fiskbestånd" riskerar också att försena nödvändiga förvaltningsåtgärder ytterligare flera år. SLU:s utvärdering från 2004 års trålgränsutflyttning samt rapporten "*Bottentrålning – effekter på marina ekosystem och åtgärder för att minska bottenpåverkan*" innehåller allt som behövs för att börja skydda vår kustzon. I den gemensamma fiskeripolitikens artikel 17 anges dessutom tydligt att en fördelning av tillgängliga fiskemöjligheter kan ske utefter miljömässiga, sociala och ekonomiska kriterier. Kombinationen utflyttning av trålgräns och infasning av burfiske efter havskräfta är ett sådant praktiskt exempel. Att premiera fiske efter strömning till humankonsumtion före industrifiske till foderproduktion är ett annat aktuellt exempel.

Vidare ligger förslaget väl i linje med konceptet zonerad förvaltning, samt Sportfiskarnas och de flesta andras absoluta inställning till fiskereglering, nämligen att fisket ska regleras utefter den skada som fiskemetoden orsakar på bottenar och fiskbestånd. Ambitionen måste vara att ett prioriterat företräde till fiskeresurser ska ges till det fiske som sker med minst negativ miljöpåverkan.

Artikel 20 i den gemensamma fiskeripolitiken ger också medlemsstaterna stöd till

utflyttning av trålgränsen för bevarande och förvaltning av fiskbestånd längs kusten och för att uppnå miljö kvalitetsnormerna och målsättningarna inom havsmiljödirektivet. Artikel 20.1 anger att en medlemsstat får vidta icke-diskriminerande åtgärder för bevarande och förvaltning av fiskbestånden och för att bibehålla eller förbättra bevarandestatusen för de marina ekosystemen inom en gräns på tolv nautiska mil från dess baslinjer.

Utöver detta vill Sportfiskarna påminna om att trålgränsens nuvarande geografiska läge är rättsosäkert längs stora delar av västkusten.

- *ÅPH 58 (genomförande av pilotprojekt som ska ge underlag till vägledning för ekosystembaserad havsförvaltning på havsområdesnivå)*
Sportfiskarna är positiva till åtgärden. En viktig aspekt med pilotprojekt är att det är viktigt att de är konkreta och syftar till att komma med verkningsfulla lösningar på faktiska problem. Ett exempel är att återskapa och bevara en naturlig ålders- och storleksstruktur samt utbredning för våra fiskbestånd. Detta skulle generera stora positiva effekter för hela havsmiljön. Det är också viktigt att de aktörer som ansvarar för förvaltningen av pilotområdet även har mandatet att genomföra de åtgärder som anses prioriterade.
- *ÅPH 59 (inrättande av förvaltningsråd för skyddade områden i svenska havsområden)*
Förbundet är positivt inställt till ett förvaltningsråd för marint skydd. En fördel skulle vara exempelvis harmonisering mellan länsstyrelserna och överföring av kunskap mellan regioner. Stommen i en ny plattform bör synkroniseras med det strategiarbete som HaV och Jordbruksverket nu tagit fram inom ramen för den nationella strategin för svenskt fiske och vattenbruk. Vi har en viss oro kring att det kan bli för många råd eller grupper annars. Det behöver vara en hanterbar struktur lokalt/regionalt/nationellt där synpunkterna någonstans ska tas omhand.

Det är också viktigt att harmonisera med redan befintliga strukturer, exempelvis de förvaltningsorgan som nu tas fram kopplat till strategiarbetet och fiskförvaltningen. Man behöver också kunna kugga i andra lokala samförvaltningsinitiativ i arbetet, som 8+fjordar och samförvaltningen i norra Bohuslän.

Sportfiskarnas övergripande syn på frågan om marint områdesskydd är att om vi hade haft en historiskt god förvaltning med hållbart fiske, starka fiskbestånd och en zonerad förvaltning baserad på verksamhetens påverkan på bevarandevärden så hade det stora behovet av olika former av marint områdesskydd idag varit betydligt mindre.

- *ÅPH 60 (behovsstyrd områdesspecifik begränsning av predatorer; gråsäl och skarv, för att stödja åtgärder med syfte att återuppbygga lokala kustfisksamhällen)*
Förbundet är positivt inställt till denna typ av nödvändig åtgärd, som kan innebära möjligheten till återhämtning av svaga fiskbestånd i de många områden där fiskeregleringar och områdesskydd redan införts, men predation från säl och skarv tros vara begränsande för beståndsåterhämtningen. Det är viktigt att detta samordnas med fiskförvaltningen och att det också tas omhand inom ramen för ekosystembaserad förvaltning, exempelvis med koppling till ÅPH 58.

Tidigare ÅPH

Vad gäller de ÅPH på temat som finns med i nu gällande åtgärdsprogram, ÅPH 4–9, vill Sportfiskarna påminna om situationen med inflyttningsområdena där bottentrålning och pelagiskt industrifiske fortsatt får fortgå. Att i övrigt prata om fortsatta utredningsarbeten, bottentrålning efter havskräfta som både artselektivt och skonsamt samt att freda kustlekande bestånd innanför trålgränsen när det stora fisketrycket för de flesta arter sker i utsjön är tyvärr i många fall att skjuta över målet. Samtidigt konstateras en fortsatt stor överkapacitet i delar av det svenska fisket. Med enkel matematik borde, i jämförelse med Danmarks nio räkfiskebåtar och dubbelt så stora räkkvot, det svenska räkfisket med över 40 räkfiskebåtar inte kunna vara lönsamt. Hur tänker HaV hantera denna fråga med tillhörande utkastproblematik och fångstsammansättning?

Vad gäller det fortsatta arbetet med ÅPH 9 – att anpassa fiskeflottans kapacitet till tillgängliga fiskemöjligheter i vissa flottsegment – är överkapaciteten bara en del. Detta arbete måste också innefatta den idag helt bristfälliga incitamentsstrukturen för att använda selektiva redskap, skonsamma redskap samt att komma till bukt med den idag mycket bristfälliga efterlevnaden av landningsskyldigheten. Myndighetens egen fiskerikontroll har utretts och föreslagits bli mer effektiv. Nu är det dags att så sker, omedelbart.

För förbundets medlemmar är det allra viktigaste tillgången till bra fiske och starka fiskbestånd i friska vatten. Vi är gärna med och bidrar till det. Vi hoppas därför att ambitionen och viljan finns att driva igenom åtgärdsprogrammets många bra förslag. Då kan vi vända den negativa trenden för våra gemensamma fiskbestånd och havsmiljön.

För Sportfiskarna,

Sten Frohm, generalsekreterare
Anders Karlsson, bitr. generalsekreterare
Markus Lundgren, chef region Väst

Sportfiskarna
Svartviksslingan 28
167 39 Bromma
info@sportfiskarna.se